

Valeriu GRAMA

Numele Radu Penciulescu l-am auzit prima oară rostit de către distinsul profesor Ionescu Sachelarie, directorul liceului „Cantemir-Vodă“, la sfârșitul lui iunie 1943. Vocea solemnă anunța: „Premii de onoare ale liceului în anul școlar 1942–1943: Premiul I – Radu Penciulescu, media...“. Era ceva să obții o asemenea distincție la unul dintre liceele serioase ale capitalei, care asigurau o pregătire temeinică. Cel puțin până prin 1946-1947. Era ca o distincție de excelență la o olimpiadă de cultură generală. Sânguința nu era nici pe departe suficientă. Cât despre pile în anii aceia...

Peste trei, patru ani ne-a apropiat lobby-ul (cred că e hobby-ul!) comun, evident teatrul, deși el se gândea la Medicină sau Ziaristică, iar eu la Politehnică. Radu Penciulescu, Lucian Pintilie, Sanda Manu, Valeriu Moisescu, Mihai Dimiu și Nicolae Motric s-au desprins repede ca vârfuri ale promoției de regizori 1956, regizori care primeau diplomele odată cu promoția „de aur“ a claselor de actorie, meritând, cred, același calificativ.

În 1957, după o stagiune la Craiova lângă Vlad Mugur (acolo a pus în scenă o piesă a actorului Florin Vasiliu și *Tudor din Vladimiri* de Mihnea Gheorghiu, având în distribuție mulți actori din promoția „de aur“, cu Gheorghe Cozorici în rolul lui Tudor), a fost chemat la recent înființata Secție română a Teatrului din Oradea și numit regizor. Imediat, pentru a completa trupa, a trimis scrisori unor actori – Dorel Urlățeanu, George Popa Mijea, Constantin Adamovici, Ilie Iliescu, Ricardo Colberti. M-a chemat și pe mine de la Galați. M-a onorat numindu-mă regizor secund la *Ciocârlia* de Jean Anouilh. O alegere riscantă în vremea aceea. (*Bal la castel* de Anouilh și *Întâlnire la Senlis* au fost în paralel interzise la București și Timișoara). A fost primul spectacol fără cortină (era în 1958!) și cu o scenă care avansa peste fosa orchestrei. Superbul decor, aparent simplu, radical esențializat – ca și costumele – după gândurile lui Radu, erau create de Tody Constantinescu. A fost o muncă minunată făcută cu pasiune de majoritatea actorilor. Când s-a dat afișul la tipar,

Radu m-a surprins printr-unul din marile gesturi generoase de care e plină cariera lui de regizor și cu deosebire de profesor. A cerut secretarului literar să înscrie la regie: Radu Penciulescu și Valeriu Grama. Dimensiunea generozității lui, în cazul acesta, e dată de importanța deosebită pe care el și Teatrul din Oradea o acordau spectacolului.

Prezentarea în turneu la București (îmi amintesc și acum publicul de elită care venise să vadă pe scenă o piesă a unui autor francez contemporan, printre spectatori aflându-se Tudor Vianu, Aura Buzescu, Sică Alexandrescu, Radu Beligan) a fost un veritabil succes, spectacolul fiind primit cu entuziasm. După părerea lui Valentin Silvestru este cel mai important spectacol al stagiunii teatrale 1957–1958. Curând după aceea, Radu a creat cu *Montserat* de Emmanuel Roblès un spectacol de mare rigoare, purificat, esențializat, cu o tensiune care urca cutremurător, încheiat cu un demonic moment actoricesc, poate cel mai înalt plsc al carierei actorului Ion Marinescu, în rolul comandantului Iyguerdo.